

§ 18 Utveckling av modell för att ta fram befolkningsprognoser

Diarienummer KS26/60

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner kommunledningsförvaltningens förslag till förändringar i nuvarande modell för befolkningsprognoser.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen gav kommunledningsförvaltningen i uppdrag att utreda behov av förändrad modell för att göra befolkningsprognos samt, om det föreligger behov av förändringar, återkomma med ett förslag senast i februari 2026 (KS 2025-11-10 § 126).

Kommunledningsförvaltningen har gjort en utredning och föreslår ändringar i nuvarande modell för befolkningsprognoser i syfte att öka säkerheten i beslutsunderlag till grund för budget och verksamhetsplanering.

Habo kommun har en modell för att prognostisera befolkningsutvecklingen som fungerat tillräcklig bra under åren. Eftersom Habo kommun under en längre tid haft en hög befolkningstillväxt har det genom åren varit mer eller mindre svårt att träffa rätt i prognoserna. Oftast har tillväxten varit tydligt högre än prognoser som lämnats av organisationen Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) eller av Region Jönköpings län (RJL). Många gånger har även befolkningen ökat mer än de egna prognoserna. Avvikelser av detta slag, högre befolkningstillväxt än prognoser, är oftast inte så problematiska när det kommer till ekonomiska förutsättningar. Däremot påverkar större avvikelser verksamheternas planeringsförutsättningar.

Sett till Sveriges kommuner som helhet är det nu tydligt att de demografiska förutsättningarna ändras väsentligt. Befolkningen i landet ökar mycket marginellt, det föds allt färre barn och befolkningen blir allt äldre. Även Habo kommun påverkas av dessa förändringar och vi kan nu se att befolkningsökningen under 2025 är den lägsta i kommunen på många år. Vid en jämförelse avseende åren 2015 till och med 2025 visar det sig att befolkningsökningen är den klart lägsta under 2025. Befolkningsökningen för 2025 bedöms uppgå till ca 70 personer jämfört med ett medeltal om 219 stycken för åren 2015 till och med 2025. Födelseöverskottet (födda minus avlidna) under 2025 bedöms uppgå till 46 stycken, för perioden jan-nov, jämfört med ett medeltal om 74 stycken för åren 2015 till och med 2025.

Nettosiffran för in- och utflyttade bedöms uppgå till 15 stycken att jämföra med ett medel om 142 stycken för åren 2015 till och med 2025. Ytterligare en väsentlig faktor att beakta är befolkningsutvecklingen i Jönköpings kommun som under en längre tid varit en tillväxtmotor för södra vätterbygden. Även i denna kommun är nu takten avseende befolkningstillväxt tydligt lägre. Dessa båda förändringar, d.v.s. låg befolkningstillväxt i landet som helhet samt även i Jönköpings kommun, kan få betydande inverkan på Habo kommuns förutsättningar under kommande år.

När nu befolkningsutvecklingen faller så pass kraftigt i Habo kommun som den gjort under 2025 så finns risk att detta innebär betydande ekonomiska effekter under kommande år om inte tillväxten tar fart igen. Sannolikt, som en följd av utvecklingen i landet som helhet, kommer inte någon större ökning av befolkningstillväxten ske åren framöver. Behovet av tillförlitliga befolkningsprognoser där inbyggda risker är tydliga och förankrade med politiken bedöms vara av stor betydelse framöver.

Utöver den ekonomiska planering kommer det även vara av stor vikt att kunna förse kommunens förvaltningar med goda planeringsförutsättning i form av befolkningsprognoser som är så välgrundade som möjligt och där inbyggda risker är väl kända.

Förslag till förändringar är;

- Prognosens säkerhet vad gäller inflyttning ska förbättras genom att hänsyn tas till i vilken utsträckning det givits bygglov och lämnats statsbesked.
- När det gäller planerade byggnationer där utbyggnadstakt vilar på bedömningar från byggbolag ska en säkerhetsspärr införas som relateras till befolkningsprognos från SKR. Detta innebär att för planerade byggnationer ska inte skatteintäkter och generella statsbidrag tas in i budgetkalkyl (driftbudget) med mer än 15 miljoner kronor under de tre år budgetperioden omfattar. Denna säkerhetsspärr ska även gälla för kommande år inom aktuell planeringsperiod för investeringar men kan efter beslut av (vilket organ?) höjas.
- Vid befolkningsprognoser ska hänsyn tas till åldersinriktade byggnationer.
- Det ska ske uppföljning av träffsäkerhet för olika åldersgrupper.
- Reviderad budget ska baseras på befolkning sista juni enligt SCB.